Coördinatiecommissie
Integraal Waterbeleid

Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2022 - 2027

Vlaams deel

Hoofdstuk 1: Algemene gegevens

Samen werken aan water

INHOUD

1 Algemene gegevens ... 3

1.1 Juridisch en organisatorisch kader ... 3

1.1.1 Juridisch kader ... 3

1.1.2 Bevoegdheidsverdeling en coördinatiemechanismen binnen België ... 6

1.1.3 Bevoegdheidsverdeling binnen Vlaanderen ... 6

1.1.4 De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid ... 8

1.2 Algemene beschrijving van de stroomgebiedsdistricten ... 11

1.2.1 Stroomgebiedsdistrict Schelde ... 11

1.2.2 Stroomgebiedsdistrict Maas ... 12

1.3 Fasen van het planningsproces ... 14

1.3.1 Derde generatie stroomgebiedbeheerplannen ... 14

1.3.2 Tweede generatie overstromingsrisicobeheerplannen ... 15

1.3.3 Eerste generatie waterschaarste- en droogterisicobeheerplannen ... 16

1.4 Grensoverschrijdende samenwerking ... 16

1.4.1 Overleg binnen de Internationale Scheldecommissie ... 16

1.4.2 Overleg binnen de Internationale Maascommissie ... 17

1.4.3 Intra-Belgisch overleg ... 17

1.4.4 Bilateraal grensoverschrijdend overleg ... 18

1 ALGEMENE GEGEVENS

1.1 Juridisch en organisatorisch kader

1.1.1 Juridisch kader

Twee Europese richtlijnen vormen de basis voor de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027: de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn. Beide richtlijnen zijn in Vlaanderen omgezet via het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018.

1.1.1.1 Op Europees niveau

De **kaderrichtlijn Water**[1] (2000/60/EG) tekent een uniform waterbeleid uit in heel de Europese Unie en biedt een wettelijk kader voor de bescherming van het oppervlakte- en grondwater. De richtlijn wil de watervoorraden en waterkwaliteit in Europa veiligstellen, de gevolgen van overstromingen en perioden van droogte afzwakken en de lidstaten verplichten duurzaam met water om te springen. De centrale doelstelling is de goede toestand van het watersysteem bereiken. Hierbij moet rekening gehouden worden met het beginsel van kostenterugwinning voor waterdiensten gebaseerd op het principe 'de vervuiler betaalt'. De richtlijn stelt specifieke termijnen voor het bereiken van een goede toestand voor de watersystemen (zowel oppervlaktewater als grondwater) en voorziet een aantal afwijkingsmogelijkheden voor het behalen van die goede toestand. De maatregelen worden opgenomen in stroomgebiedbeheerplannen die voor het eerst dienden vastgesteld te zijn tegen eind 2009 en vervolgens om de zes jaar moeten herzien en opnieuw vastgesteld worden.

De **Overstromingsrichtlijn**[2] (2007/60/EG) stelt een wettelijk kader in voor de beoordeling en het beheer van overstromingsrisico's om de negatieve gevolgen die overstromingen kunnen hebben voor de veiligheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid te beperken. De maatregelen om die negatieve gevolgen te verminderen, worden opgenomen in de overstromingsrisicobeheerplannen die voor het eerst dienden opgesteld te worden tegen eind 2015 en vervolgens om de zes jaar herzien worden. In overstromingsrisicobeheerplannen wordt rekening gehouden met een aantal relevante aspecten, zoals kosten en baten, en worden alle aspecten van overstromingsrisicobeheer behandeld, met speciale nadruk op preventie, protectie en paraatheid, de 3P's.

[1] Richtlijn 2000/EG/60 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen: 22/12/2000; L327/1-73)

[2] Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's (Publicatieblad van de Europese Unie: 06/11/2007; L288/27-34)

1.1.1.2 Binnen Vlaanderen

Het **decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018**[3] (waterwetboek) vormt het basisdecreet voor de organisatie, de planning en het overleg van het integraal waterbeleid in Vlaanderen en zet de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn om in Vlaamse wetgeving.

Het decreet:

- omschrijft de doelstellingen en beginselen van het integraal waterbeleid;
- benadrukt de multifunctionaliteit van het watersysteem;
- reikt instrumenten aan om het integraal waterbeleid beter in de praktijk te brengen, zoals de watertoets, oeverzones, aankoopplicht en vergoedingsplicht, en de informatieplicht voor vastgoed in overstromingsgevoelig gebied;
- deelt de watersystemen geografisch in in stroomgebieden en stroomgebiedsdistricten, bekkens en deelbekkens en in grondwatersystemen;
- regelt de organisatie van het integraal waterbeleid op het niveau van de stroomgebiedsdistricten, het Vlaamse Gewest en de bekkens;
- regelt de planning en de opvolging van het integraal waterbeleid via de waterbeleidsnota, stroomgebiedbeheerplannen en wateruitvoeringsprogramma's;
- vertaalt de bijzondere verplichtingen van de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn.

Het decreet regelt tevens de oprichting en taakstelling van de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW).

Met de omzetting van de Europese Overstromingsrichtlijn in het decreet, op 16 juli 2010, koos Vlaanderen ervoor om de overstromingsrisicobeheerplannen te integreren in de stroomgebiedbeheerplannen.

Naar aanleiding van de droge zomer van 2017 is binnen de CIW overeengekomen om in de stroomgebiedbeheerplannen ook een waterschaarste- en droogterisicobeheerplan te integreren. De waterschaarste- en droogterisicobeheerplannen beogen de watervraag en -aanbod in evenwicht te houden en de negatieve gevolgen van droogte te verminderen door enerzijds proactieve maatregelen uit te werken die de kans op een toekomstige crisis verminderen en anderzijds in aanloop naar of tijdens een crisis reactieve maatregelen af te stemmen die de schadelijke gevolgen verminderen. Naar analogie met de overstromingsrisicobeheerplannen wordt rekening gehouden met een aantal relevante aspecten, zoals kosten en baten, en wordt ingezet op preventie, protectie en paraatheid en een gedeelde verantwoordelijkheid tussen overheden, burgers en sectoren.

[3] De gecoördineerde versie van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid is te raadplegen via de Vlaamse Codex, http://codex.vlaanderen.be

Omdat de verdere uitbouw en optimalisatie van het rioleringsstelsel belangrijke maatregelen zijn om tot een goede watertoestand te komen, maken ook de zoneringsplannen en de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen onderdeel uit van de stroomgebiedbeheerplannen.

De opmaak van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen is verankerd in het **decreet algemene bepalingen inzake milieubeleid**, en - zij het indirect - in het **decreet betreffende water bestemd voor menselijke aanwending** (beide gecoördineerd op 15 juni 2018).

Een zoneringsplan deelt het grondgebied van een gemeente op in 3 zones:

- het gerioleerde gebied;
- het gebied waar nog collectieve zuivering zal voorzien worden;
- het gebied waar geen collectieve zuivering zal voorzien worden, maar een individuele zuivering.

Een gebiedsdekkend uitvoeringsplan bepaalt:

- wie, welke projecten (riolering en individuele zuivering) moet uitvoeren;
- welke projecten het meest prioritair zijn en binnen welke termijn ze moeten worden uitgevoerd.

Na vaststelling door de Vlaamse Regering zijn deze plannen bindend voor derden.

De eerste herziene zoneringsplannen en de eerste gebiedsdekkende uitvoeringsplannen werden vastgesteld via de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021.

De nieuwe, herziene zoneringsplannen houden rekening met uitgevoerde projecten, nieuwe verkavelingen, andere vaststellingen op het terrein en gewijzigde visies op de aanleg van saneringsinfrastructuur.

De nieuwe, herziene uitvoeringsplannen houden rekening met de reductiedoelen voor het behalen van de goede watertoestand, per waterlichaam, per gemeente, voor de doelgroep 'huishoudens' voor stikstof (N) en fosfor (P).

De plannen zijn te raadplegen via het geoloket https://www.vmm.be/data/zonering-en-uitvoeringsplan en de toelichtende nota bij deze plannen via https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/achtergronddocumenten/toelichtingsdocument-zoneringsplannen-en-gebiedsdekkende-uitvoeringsplannen.pdf.

De stroomgebiedbeheerplannen voor de periode 2022-2027 bestaan uit volgende plandelen:

- een beheerplan voor de Vlaamse delen van de internationale stroomgebiedsdistricten van Schelde en Maas en een maatregelenprogramma voor Vlaanderen;
- elf bekkenspecifieke delen;
- grondwatersysteemspecifieke delen;
- herziene zoneringsplannen en herziene gebiedsdekkende uitvoeringsplannen per gemeente.

1.1.2 Bevoegdheidsverdeling en coördinatiemechanismen binnen België

In de Belgische grondwet en de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen[4] zijn de bevoegdheden van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten vastgelegd.

Overeenkomstig deze grondwettelijk vastgestelde bevoegdheidsverdeling is het **Vlaamse Gewest** voor de uitvoering van de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn, op het hele territorium **bevoegd voor** het waterbeleid (inclusief drinkwaterbeleid), de landinrichting, het natuurbehoud en openbare werken en vervoer. De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) is de **bevoegde autoriteit van Vlaanderen voor de uitvoering van de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn.**

De Federale Staat is voor de uitvoering van de kaderrichtlijn Water, wat leefmilieu betreft, exclusief bevoegd voor de kust- en mariene wateren. Daarnaast is de Federale Staat op het hele territorium van België bevoegd voor het vaststellen van productnormen (en de toelatingen voor het op de markt brengen van producten) en de bescherming tegen ioniserende stralingen, met inbegrip van radioactief afval[5].

De **Federale Staat** heeft geen bevoegdheden in het kader van de uitvoering van de Overstromingsrichtlijn. Federale overheidsdiensten worden wel, indien nodig, betrokken bij bepaalde maatregelen/initiatieven in het Vlaamse Gewest, bijvoorbeeld bij crisissituaties/noodplanning.

De bevoegdheden van de Federale Staat en de gewesten betreffen exclusieve, evenwaardige materiële bevoegdheden, waarbij geen hiërarchie is voorzien. Een federale of gewestelijke rechtsnorm heeft dus dezelfde juridische waarde.

Voor de uitoefening van de bevoegdheden in uitvoering van de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn, is coördinatie noodzakelijk en voorzien op verschillende niveaus, zoals beschreven in paragraaf 1.4.

1.1.3 Bevoegdheidsverdeling binnen Vlaanderen

In Vlaanderen hebben verschillende overheden een bevoegdheid in het waterbeleid en – beheer. De Vlaamse overheid, de provincies, de gemeenten, polders en wateringen beheren allemaal een deel van het watersysteem of de waterketen.

Verschillende departementen en agentschappen van de **Vlaamse overheid** hebben watergerelateerde bevoegdheden. Vanuit deze watergerelateerde bevoegdheden staan zij mee in voor het realiseren van de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn.

Binnen het beleidsdomein Omgeving beheert de **Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)** het grondwater en de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie. Daarnaast meet en controleert de VMM de

---

[4] De gecoördineerde versie van de bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen is te raadplegen via de Vlaamse Codex, http://codex.vlaanderen.be (http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1004736&param=inhoud&ref=search).

[5] De prijsbevoegdheid m.b.t. drinkwater (het vaststellen van de maximumprijzen en het goedkeuren van de prijsverhogingen) werd in kader van 6de zesde staatshervorming overgedragen aan de Gewesten

kwantiteit en kwaliteit van water, stuurt ze de uitbouw van het gemeentelijke en bovengemeentelijke rioleringsnet aan en houdt ze er toezicht op. Ook staat de VMM in voor het voorzitterschap van de CIW, ondersteunt ze de werking van de bekkenstructuren en vormt zo de motor voor het integraal waterbeleid in Vlaanderen. Het **Departement Omgeving** ondersteunt en begeleidt gemeenten bij erosiebestrijding, bereidt het Vlaamse klimaatplan voor, houdt toezicht op bedrijven met een klasse 1-vergunning en streeft naar de integratie van ecologie in de infrastructuur. Verder ontwikkelt het departement het ruimtelijk beleid en maakt het hierbij keuzes vanuit een gedragen ruimtelijke visie in het belang van de samenleving. Het ondersteunt onder meer de vraag naar meer ruimte voor water vanuit het integraal waterbeleid en zoekt hierbij naar de beste ruimtelijke oplossingen op basis van een gebiedsgerichte, geïntegreerde en netwerkbenadering. Het **Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)** beheert het openbaar groen, de parken, de natuur en het bos van het Vlaamse Gewest op een zo duurzaam mogelijke wijze en water is hier inherent aan verbonden. Ook de openbare visserij is een bevoegdheid van ANB. De **Vlaamse Landmaatschappij (VLM)** stimuleert een duurzame bemesting in functie van een betere waterkwaliteit, sluit beheerovereenkomsten met landbouwers die vrijwillig aan natuur-, milieu- en landschapszorg doen, voert inrichtingsprojecten uit om de kwaliteit van de open ruimte te verbeteren en beheert de grondenbank. De **OVAM** streeft naar een duurzaam afval- en materialenbeheer en een propere bodem in Vlaanderen. Vanuit haar bevoegdheden werkt OVAM mee aan het beleid en beheer van (verontreinigd) grondwater, (verontreinigde) waterbodems en bagger- en ruimingsspecie.

In het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken ondersteunt het **departement Mobiliteit en Openbare Werken** het beleid voor het geïntegreerd en efficiënt investeren in en beheren en exploiteren van de transport- en haveninfrastructuur, met inbegrip van het beheer van de maritieme toegang. Ook wetenschappelijk onderzoek en technische ondersteuning en advies op het vlak van watersystemen, scheepvaart en infrastructuur behoren tot het takenpakket. **De Vlaamse Waterweg nv** beheert en exploiteert de waterwegen als een krachtig netwerk dat bijdraagt aan de economie, de welvaart en de leefbaarheid van Vlaanderen. De Vlaamse Waterweg nv versterkt het vervoer via de binnenvaart, zorgt voor waterbeheersing en vergroot de aantrekkelijkheid van de waterwegen voor recreatie, toerisme en natuurbeleving. Het **Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust** zorgt voor een veilig en vlot scheepvaartverkeer van en naar de Vlaamse havens, de beveiliging van de kust tegen overstromingen en het duurzaam beheer van de kustzone. Het **Agentschap Wegen en Verkeer** ten slotte voert investeringswerken uit en beheert de gewestwegen en de grachten erlangs en is zo een belangrijke partner bij waterwerken.

Het **departement Landbouw en Visserij** van het beleidsdomein Landbouw en Visserij ondersteunt de ontwikkeling en de uitwerking van een proactief, geïntegreerd en duurzaam landbouw-, tuinbouw- en visserijbeleid. Voor de realisatie van de maatschappelijke doelstellingen van het waterbeleid zoekt het departement naar de beste voorwaarden voor een innovatieve, competitieve, ecologische, sociale en maatschappelijk gedragen landbouw, tuinbouw en visserij.

De **provincies** beheren de onbevaarbare waterlopen van tweede categorie (buiten het ambtsgebied van polders en wateringen). De provincies spelen een rol in het voorkomen van wateroverlast en beslissen over omgevingsvergunningen. Als waterloopbeheerder geven ze advies in stedenbouwkundige vergunningsaanvragen die een aanzienlijke impact op water kunnen hebben en

leveren ze machtigingen voor werken aan waterlopen. De deputatie is beroepsinstantie voor vergunningsaanvragen.

Ook **steden en gemeenten** hebben heel wat bevoegdheden inzake water. Ze staan in voor het beheer van de waterlopen van derde categorie, voor het beheer van publieke grachten en voor het beheer van de gemeentelijke baangrachten. Zijzelf of een door hen aangestelde rioolbeheerder zorgen voor de inzameling van huishoudelijk afvalwater. Gemeenten zijn ook initiatiefnemers voor de opmaak van lokale erosiebestrijdingsplannen, verantwoordelijk voor het verlenen van omgevingsvergunningen en voor het toepassen van de watertoets, leveren machtigingen voor werken aan waterlopen, … Ook als voornaamste inrichter en beheerder van de publieke ruimte zijn de gemeenten een belangrijke partner in het waterbeleid.

De gemeentelijke **havenbedrijven** beheren de delen van de waterwegen die niet tot de maritieme toegangswegen behoren (bv. de ligplaatsen), voor zover het betrokken havenbedrijf er eigenaar van is of voor zover die aan het havenbedrijf in beheer zijn gegeven, met uitzondering van de onderhoudsbaggerwerken in de maritieme toegangsgeul.

Ook **polders en wateringen** staan in voor het beheer van waterlopen. Binnen hun ambtsgebied staan zij, en niet de gemeente of provincie, in voor de onbevaarbare waterlopen van tweede en derde categorie. Ook publieke grachten binnen het ambtsgebied worden door de polders en wateringen beheerd. Polders en wateringen hebben bovendien een rol in het voorkomen van wateroverlast. Als waterloopbeheerder geven ze advies bij aanvragen voor omgevingsvergunningen die een impact op water kunnen hebben en leveren ze machtigingen voor werken aan waterlopen.

Aquafin bouwt in opdracht van het Vlaamse Gewest de bovengemeentelijke afvalwaterinfrastructuur uit en beheert collectoren, pompstations en afvalwaterzuiveringsinstallaties. Aquafin treedt ook op als rioolbeheerder indien een gemeente daarom vraagt.

De **drinkwatermaatschappijen** staan in voor de productie, distributie en het transport van het drinkwater. Sinds 2005 zijn de drinkwatermaatschappijen saneringsplichtig. Dit betekent dat de drinkwatermaatschappijen niet alleen drinkwater leveren, maar ook verantwoordelijk zijn voor de sanering van het geleverde water.

1.1.4 De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid

Het decreet Integraal Waterbeleid beschrijft de opdracht van de CIW als volgt: *"De CIW staat op het niveau van het Vlaamse Gewest in voor de voorbereiding, de planning, de controle en de opvolging van het integraal waterbeleid, waakt over de uniforme aanpak van de bekkenwerking en is belast met de uitvoering van de beslissingen van de Vlaamse regering inzake integraal waterbeleid."*

De CIW bereidt de ontwerpen van de stroomgebiedbeheerplannen voor, voert het openbaar onderzoek er over en maakt op basis van de ontvangen opmerkingen en adviezen de aangepaste definitieve ontwerpen op en legt deze voor aan de Vlaamse Regering die de stroomgebiedbeheerplannen vaststelt. De CIW staat ook in voor het organiseren van de droogtecommissie en het coördineren van het beleid voor circulair water.

De Vlaamse Droogtecommissie is ingebed in de CIW-werking. De droogtecommissie is een uitvoerend

orgaan dat samenkomt bij een aanhoudende droge periode met algemene watertekorten. De commissie zorgt voor een afgestemd reactief droogtebeheer in Vlaanderen. De leden beslissen samen welke bijkomende maatregelen nodig zijn om water te sparen en de resterende watervoorraden optimaal te benutten. Ze maken ook afspraken over de communicatie bij droogte en waterschaarste.

De CIW is multidisciplinair en beleidsdomeinoverschrijdend samengesteld. In de CIW zetelen:

- administraties en entiteiten van het Vlaamse Gewest uit de beleidsdomeinen:
  - Omgeving: Vlaamse Milieumaatschappij, Departement Omgeving, Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaamse Landmaatschappij, Openbare Afvalstoffenmaatschappij
  - Mobiliteit en Openbare Werken: De Vlaamse Waterweg nv, Departement Mobiliteit en Openbare Werken, Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust
  - Landbouw en Visserij: Departement Landbouw en Visserij
  - Economie, Wetenschap en Innovatie: Agentschap Innoveren en Ondernemen
- de lokale waterbeheerders via hun koepelorganisaties:
  - Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP)
  - Vereniging van de Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)
  - Vereniging van de Vlaamse Polders en Wateringen (VVPW)
  - VLINTER
- afvalwater- en drinkwaterbedrijven:
  - AquaFlanders
  - Aquafin
- de bekkenbesturen:
  - lid aangeduid door de gezamenlijke provinciegouverneurs

De CIW wordt voorgezeten door de leidend ambtenaar van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). De VMM staat ook in voor het secretariaat van de CIW.

De bekkenstructuren staan in voor de bekkenspecifieke en gebiedsgerichte aspecten van het integraal waterbeleid.

Meer informatie over de samenstelling, de taken en de werking van de CIW is beschikbaar via www.integraalwaterbeleid.be.

Contactgegevens Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW)

Voorzitter: de heer Bernard De Potter

Postadres: Dokter De Moorstraat 24-26, B-9300 Aalst

Tel. +32 (0)53 72 65 07

E-mail: secretariaat_ciw@vmm.be

1.2 Algemene beschrijving van de stroomgebiedsdistricten

In Vlaanderen onderscheiden we vier stroomgebieden: de stroomgebieden van de IJzer, de Brugse Polders, de Schelde en de Maas, die zijn toegewezen aan twee internationale stroomgebiedsdistricten. Hieronder worden de Vlaamse delen van de stroomgebiedsdistricten van Schelde en van Maas beschreven.

Figuur 1.2-1: Kaart situering stroomgebiedsdistricten Schelde en Maas

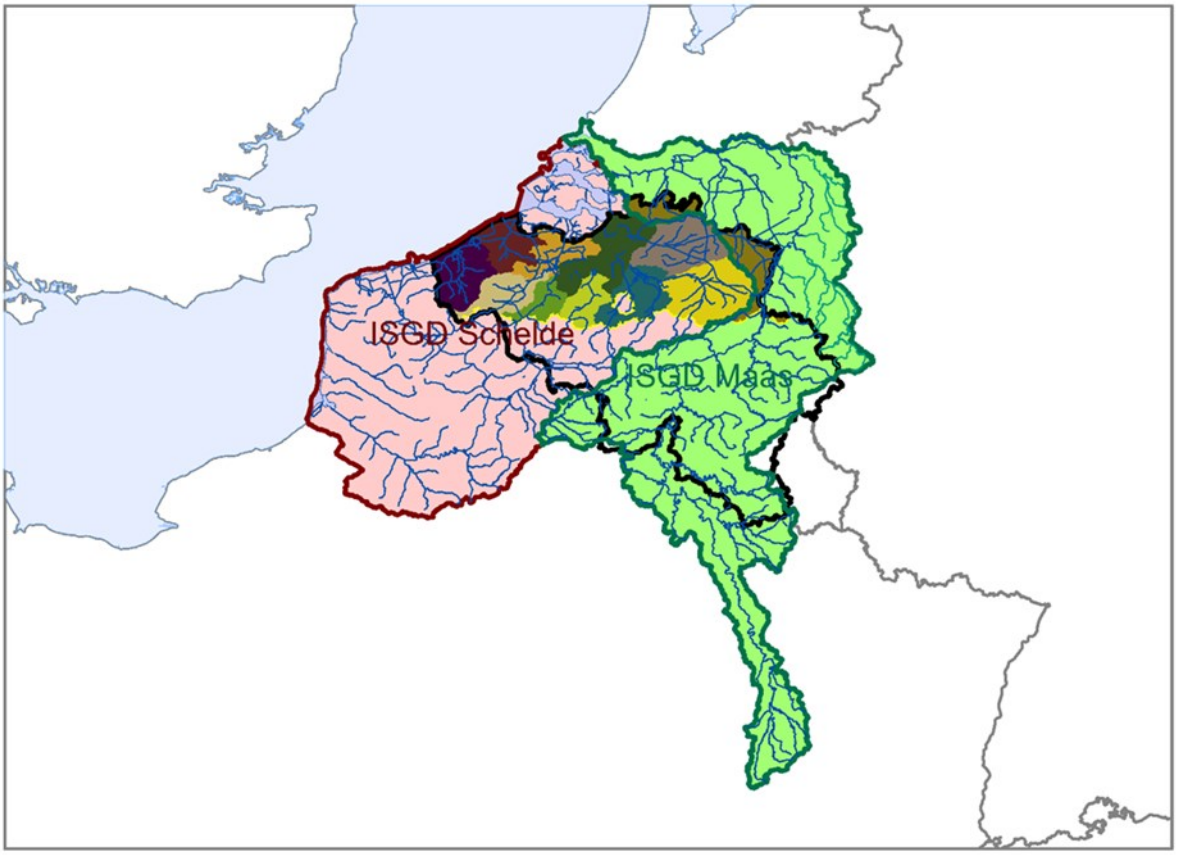

1.2.1 Stroomgebiedsdistrict Schelde

Het internationale stroomgebiedsdistrict Schelde heeft een oppervlakte van 36.500 km², waarvan ongeveer een derde in Vlaanderen ligt.

Het Vlaamse deel van het internationale stroomgebiedsdistrict van de Schelde wordt gevormd door het afstroomgebied van de rivieren Schelde en IJzer en hun zijrivieren en de Brugse Polders, samen met het bijbehorende grondwater en het kustwater.

Het Vlaamse deel van het stroomgebiedsdistrict bevat de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant en een deel van de provincies Antwerpen en Limburg. Van de 300 Vlaamse gemeenten liggen er 263 volledig en 23 gedeeltelijk binnen het stroomgebiedsdistrict van de Schelde.

Het district is verder onderverdeeld in tien bekkens. Van west naar oost zijn dit: 1. IJzerbekken, 2. Bekken van de Brugse Polders, 3. Bekken van de Gentse Kanalen, 4. Benedenscheldebekken, 5. Leiebekken, 6. Bovenscheldebekken, 7. Denderbekken, 8. Dijle-Zennebekken, 9. Demerbekken en 10. Netebekken. Vijf van de zes grondwatersystemen behoren tot het stroomgebiedsdistrict van de Schelde: het Kust- en Poldersysteem, het Centraal Vlaams systeem, het Sokkelsysteem, het Centraal Kempisch systeem en het Brulandkrijtsysteem.

Door het overwegend vlakke reliëf zijn de rivieren laaglandwaterlopen met brede valleien en geringe stroomsnelheden en afvoer. Het gebied is dicht bevolkt en sterk verstedelijkt en wordt verder gekenmerkt door een zeer dicht netwerk van transportwegen. Dit zorgt, bovenop de verstedelijking, voor een sterke versnippering. In het district bevinden zich een aantal grote industriegebieden, waaronder de haven van Antwerpen als één van de belangrijkste ter wereld. Ook de hoofdzakelijk intensieve landbouw is prominent aanwezig en maakt iets minder dan de helft van het grondgebruik uit. Grote, aaneengesloten natuurgebieden komen weinig voor.

Figuur 1.2-2: Kaart elf bekkens in Vlaanderen

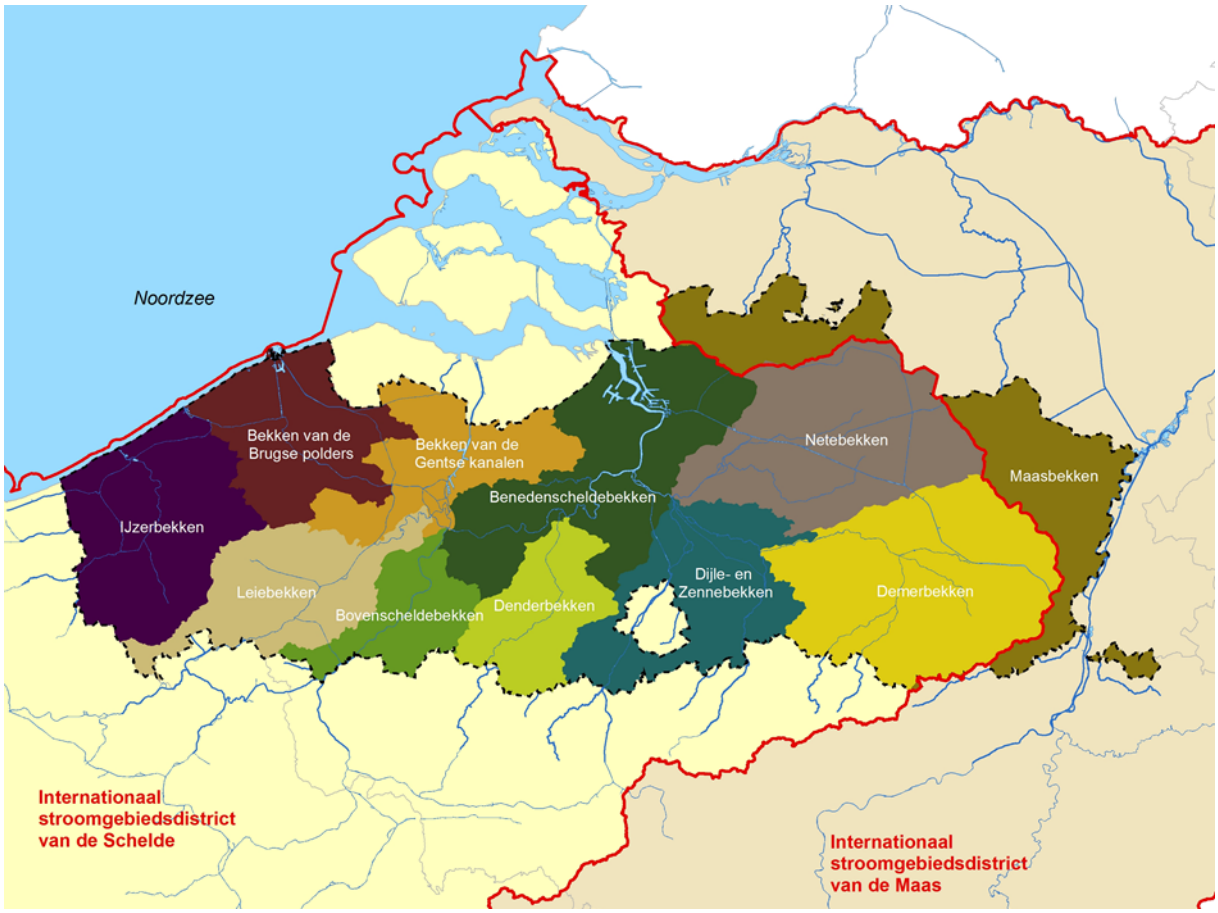

1.2.2 Stroomgebiedsdistrict Maas

Het internationale stroomgebiedsdistrict Maas heeft een oppervlakte van ongeveer 34.500 km², waarvan amper 1.600 km² in Vlaanderen ligt. Het stroomgebiedsdistrict wordt in Vlaanderen gevormd

door de Maas en haar zijrivieren, samen met het bijbehorende grondwater.

Het district vormt in Vlaanderen geen aaneengesloten geheel: een deel ligt in het noorden van de provincie Antwerpen, een tweede deel in het oosten van de provincie Limburg en een derde deel in Voeren. Van de 300 Vlaamse gemeenten liggen er 14 volledig en 23 gedeeltelijk binnen het stroomgebieddistrict Maas.

Van de elf bekkens behoort enkel het Maasbekken tot het stroomgebiedsdistrict Maas. Van de zes grondwatersystemen behoren het volledige Maassysteem, een klein oostelijk deel van het Brulandkrijtsysteem en het noordelijk deel van het Centraal Kempisch systeem tot het stroomgebiedsdistrict Maas.

Het reliëf in het Maasstroomgebiedsdistrict is overwegend vlak. Het district heeft een lagere bevolkingsdichtheid dan de rest van Vlaanderen. Ook het netwerk van transportwegen is er minder dicht. De voornaamste industriegebieden zijn gelegen langs de kanalen. Iets minder dan de helft van het grondgebied is in gebruik voor meestal intensieve landbouw. Er zijn iets meer natuurgebieden in het stroomgebiedsdistrict Maas dan in het stroomgebiedsdistrict Schelde.

Figuur 1.2-3: Kaart zes grondwatersystemen in Vlaanderen

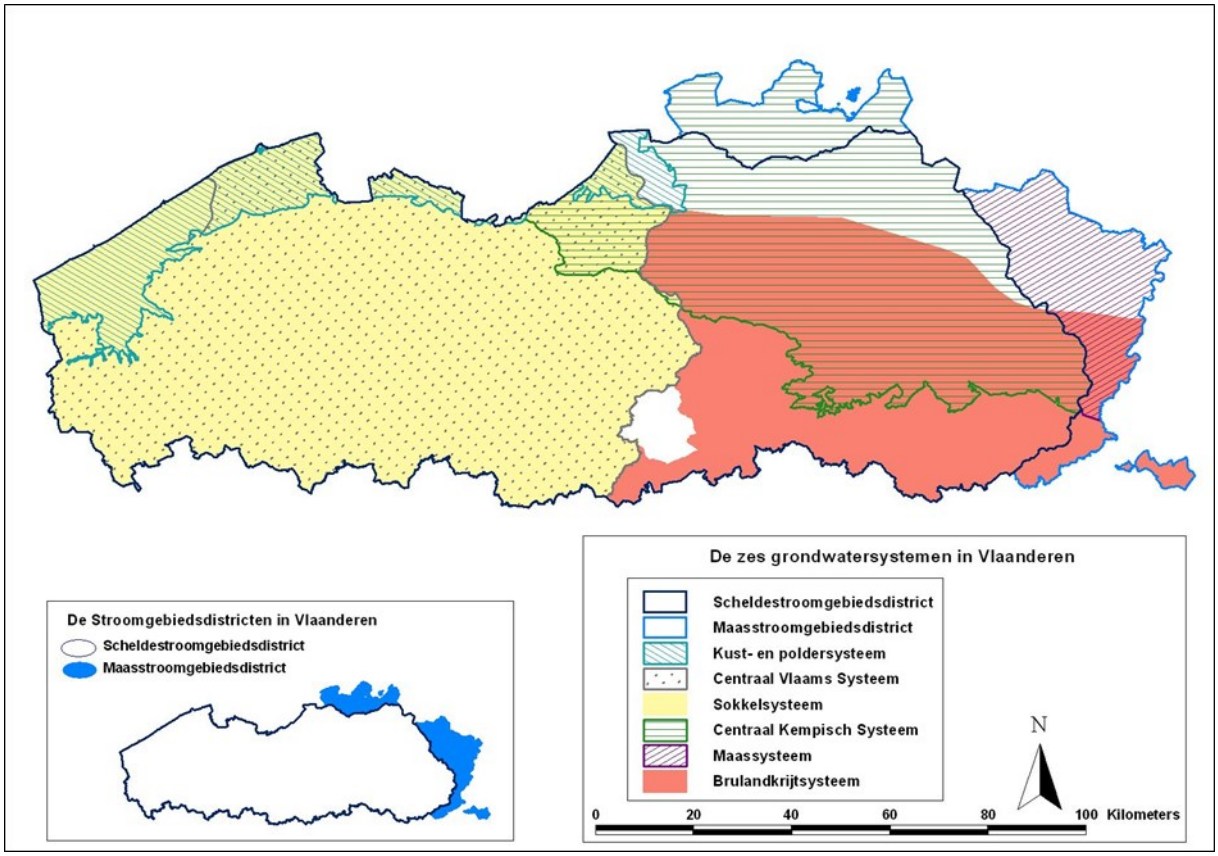

1.3 Fasen van het planningsproces

De eerste Vlaamse stroomgebiedbeheerplannen werden op 8 oktober 2010 vastgesteld door de Vlaamse Regering[6]. Naast de stroomgebiedbeheerplannen werden ook bekkenbeheerplannen en deelbekkenbeheerplannen opgemaakt en op 30 januari 2009 en 10 december 2010 vastgesteld door de Vlaamse Regering[7]. Deze plannen bevatten een visie voor het waterbeheer in het bekken en vertalen deze visie naar de praktijk via concrete acties.

De stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 bouwden verder op de stroomgebiedbeheerplannen 2010-2015 en de bekkenbeheerplannen en breidden de scope uit naar aspecten van de Overstromingsrichtlijn. Al deze plannen zijn te raadplegen via www.integraalwaterbeleid.be.

Met de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 wordt ook het waterschaarste- en droogterisicobeheerplan mee geïntegreerd.

De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) stond in voor de voorbereiding van de ontwerpen van de stroomgebiedbeheerplannen voor de Vlaamse delen van de stroomgebiedsdistricten van Schelde en Maas, met inbegrip van de overstromingsrisicobeheerplannen, het waterschaarste- en droogterisicobeheerplan en alle bijhorende documenten. De ontwerpen van de bekkenspecifieke delen van de stroomgebiedbeheerplannen werden voorafgaandelijk voorbereid door de bekkensecretariaten, geadviseerd door de bekkenraden en goedgekeurd door de bekkenbesturen (zie de hoofdstukken 1.2 van de bekkenspecifieke delen).

1.3.1 Derde generatie stroomgebiedbeheerplannen

De opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 verloopt volgens volgende fasen zoals voorzien in de kaderrichtlijn Water:

- Uiterlijk op 22 december 2018 zorgen de lidstaten ervoor dat voor elk stroomgebiedsdistrict een tijdschema en werkprogramma voor het opstellen van het plan, met vermelding van de te nemen raadplegingsmaatregelen, wordt gepubliceerd en voor opmerkingen ter beschikking wordt gesteld van het publiek.

Het tijdschema en werkprogramma voor de derde generatie stroomgebiedbeheerplannen werd aan het publiek voorgelegd tijdens een openbaar onderzoek dat liep van 19 december 2018 tot en met 18 juni 2019.

- Uiterlijk op 22 december 2019 zorgen de lidstaten ervoor dat een tussentijds overzicht van de

[6] Besluit van de Vlaamse Regering van 8 oktober 2010 houdende de vaststelling van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas en het maatregelenprogramma voor Vlaanderen, overeenkomstig artikelen 33 en 64 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid. [*BS 11.01.2011*]

[7] Besluit van de Vlaamse Regering van 30 januari 2009 houdende de vaststelling van de bekkenbeheerplannen overeenkomstig artikel 48 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid. [*BS 05.03.2009*] en Besluit van de Vlaamse Regering van 10 september 2010 houdende de vaststelling van de herziening van de bekkenbeheerplannen IJzerbekken, Bekken van de Brugse Polders, Leiebekken en Bovenscheldebekken door de integratie van de West-Vlaamse deelbekkenbeheerplannen. [*BS 30.09.2010*]

belangrijkste waterbeheerkwesties die zijn vastgesteld in het stroomgebied, waardoor de waterlichamen het risico lopen de goede toestand niet te halen, gepubliceerd wordt en voor opmerkingen ter beschikking gesteld wordt van het publiek.

Er is voor gekozen om de waterbeheerkwesties op te nemen in de waterbeleidsnota 2020-2025, waarvan het ontwerp van 19 december 2018 tot en met 18 juni 2019 via een openbaar onderzoek aan de bevolking werd voorgelegd. De waterbeleidsnota is een beleidsdocument van de Vlaamse Regering met de algemene visie op het integraal waterbeleid. Als visiedocument geeft de waterbeleidsnota richting aan de stroomgebiedbeheerplannen en andere initiatieven door de prioriteiten voor het integraal waterbeleid aan te geven. De derde waterbeleidsnota werd vastgesteld door de Vlaamse Regering op 3 april 2020. De definitieve waterbeleidsnota is te raadplegen via www.integraalwaterbeleid.be.

- Uiterlijk op 22 december 2019 worden de analyses van de kenmerken van het stroomgebiedsdistrict, de beoordeling van de effecten van menselijke activiteiten, en de economische analyse van het watergebruik getoetst en zo nodig bijgewerkt.

De herziene analyses maken deel uit van de 3de generatie stroomgebiedbeheerplannen.

- Uiterlijk op 22 december 2020 zorgen de lidstaten ervoor dat de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen worden gepubliceerd en voor opmerkingen ter beschikking gesteld van het publiek.

Het openbaar onderzoek over de ontwerpen van de 3de generatie stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas liep van 15 september 2020 tot en met 14 maart 2021.

- Uiterlijk op 22 december 2021: worden de stroomgebiedbeheerplannen en maatregelenprogramma's voor elk stroomgebiedsdistrict getoetst en zo nodig bijgesteld.
- Uiterlijk op 22 maart 2022: wordt een afschrift van de derde generatie stroomgebiedbeheerplannen aan de Europese Commissie bezorgd.
- Uiterlijk op 22 december 2024: wordt een tussentijds verslag over de voortgang in de uitvoering van de maatregelenprogramma's voorgelegd aan de Europese Commissie.

1.3.2 Tweede generatie overstromingsrisicobeheerplannen

De opmaak van de overstromingsrisicobeheerplannen 2022-2027 verloopt volgens volgende fasen zoals voorzien in de Overstromingsrichtlijn:

- Uiterlijk op 22 december 2018 dragen de lidstaten er zorg voor dat de voorlopige overstromingsrisicobeoordeling voor elk stroomgebiedsdistrict voltooid is. Op basis van de voorlopige overstromingsrisicobeoordeling stellen de lidstaten de gebieden vast waarvoor zij concluderen dat een potentieel significant overstromingsrisico bestaat of kan verwacht worden.

De voorlopige overstromingsrisicobeoordeling is een grove screening, gebaseerd op beschikbare en gemakkelijk af te leiden informatie om de gebieden vast te stellen waar een potentieel

significant overstromingsrisico bestaat of kan verwacht worden. Voor die gebieden moeten de volgende stappen van de Overstromingsrichtlijn uitgevoerd worden. De voorlopige risicobeoordeling voor Vlaanderen en de vaststelling van de gebieden met een potentieel significant overstromingsrisico werden in december 2018 voltooid en aan de EU gerapporteerd, en is te raadplegen via www.integraalwaterbeleid.be.

- Uiterlijk op 22 december 2019 zorgen de lidstaten ervoor dat overstromingsgevaarkaarten en overstromingsrisicokaarten voor de gebieden vastgesteld in de voorlopige risicobeoordeling voltooid worden.

De overstromingsgevaarkaarten tonen de gebieden die kunnen overstromen bij een kleine, middelgrote en grote kans op overstromingen en dit zowel voor overstromingen vanuit zee (kust), vanuit waterlopen (fluviaal) als door intense neerslag (pluviaal). De overstromingsrisicokaarten geven een beeld van de potentiële negatieve gevolgen van overstromingen. De overstromingsrisicokaarten en overstromingsgevaarkaarten werden in december 2019 voltooid en in maart 2020 aan de EU gerapporteerd, en zijn te raadplegen via http://www.waterinfo.be/overstromingsrichtlijn

- De lidstaten stimuleren de actieve participatie van de betrokken partijen bij het opstellen van de overstromingsrisicobeheerplannen. De actieve participatie wordt, waar passend, gecoördineerd met de actieve participatie van betrokken partijen overeenkomstig de kaderrichtlijn Water.

Het openbaar onderzoek over de ontwerpen van de tweede generatie overstromingsrisicobeheerplannen, als onderdeel van de derde generatie stroomgebiedbeheerplannen, liep van 15 september 2020 tot en met 14 maart 2021.

- Uiterlijk op 22 december 2021 zijn de overstromingsrisicobeheerplannen voltooid en bekendgemaakt.

1.3.3 Eerste generatie waterschaarste- en droogterisicobeheerplannen

De opmaak van een waterschaarste- en droogterisicobeheerplan wordt niet opgelegd in een Europese richtlijn. Naar aanleiding van de droge zomer van 2017 besliste de CIW om een waterschaarste- en droogterisicobeheerplan op te maken en hechtte ze op 16 oktober 2017 haar goedkeuring aan het opzet om de verdere uitwerking van het waterschaarste- en droogterisicobeheerplan maximaal af te stemmen op en te integreren in het proces van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027.

1.4 Grensoverschrijdende samenwerking

1.4.1 Overleg binnen de Internationale Scheldecommissie

Het internationale Scheldestroomgebiedsdistrict strekt zich uit over drie lidstaten van de Europese Unie (Frankrijk, België, Nederland). De multilaterale coördinatie voor de kaderrichtlijn Water in het internationaal stroomgebiedsdistrict (ISGD) Schelde valt onder het Scheldeverdrag, dat in 2002 in Gent

is gesloten tussen de regeringen van Frankrijk, de federale staat België, het Waalse Gewest, het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Nederland. Voor deze internationale coördinatie wordt gebruik gemaakt van de structuur van de Internationale Scheldecommissie (www.isc-cie.org). Na de inwerkingtreding van de Overstromingsrichtlijn werd beslist om ook de multilaterale coördinatie van de uitvoering van deze richtlijn toe te vertrouwen aan de Scheldecommissie. Ook kennisuitwisseling rond droogte en laagwater maakt onderdeel uit van het takenpakket van de Scheldecommissie.

1.4.2 Overleg binnen de Internationale Maascommissie

Het internationale Maasstroomgebiedsdistrict strekt zich uit over vijf lidstaten van de Europese Unie (Frankrijk, België, Nederland, Duitsland en Luxemburg). De multilaterale coördinatie voor de kaderrichtlijn Water in het internationaal stroomgebiedsdistrict (ISGD) Maas valt onder het Maasverdrag, dat in 2002 in Gent is gesloten tussen de regeringen van Frankrijk, de federale staat België, het Waalse Gewest, het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Nederland, Duitsland en Luxemburg. Voor deze internationale coördinatie wordt gebruik gemaakt van de structuur van de Internationale Maascommissie (www.meuse-maas.be). Na de inwerkingtreding van de Overstromingsrichtlijn werd beslist om ook de multilaterale coördinatie van de uitvoering van deze richtlijn toe te vertrouwen aan de Maascommissie. Ook de opmaak van een plan van aanpak voor laagwater maakt onderdeel uit van het takenpakket van de Maascommissie.

De coördinatie in de Scheldecommissie en de Maascommissie focust vooral op onderwerpen die relevant zijn voor het hele ISGD. De weerslag van die multilaterale coördinatiewerkzaamheden is terug te vinden in de overkoepelende delen van de stroomgebiedbeheerplannen en de overstromingsrisicobeheerplannen.

1.4.3 Intra-Belgisch overleg

Door de verdeling van de Belgische milieubevoegdheden – waaronder ook het waterbeleid – over verschillende overheden, is, naast overleg met andere lidstaten binnen de internationale stroomgebieden, ook intra-Belgisch overleg noodzakelijk.

Daarom werd in 1995 het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid of CCIM opgericht. Dit comité vloeit voort uit een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over het internationale milieubeleid. Alle beleidsorganen die in België bevoegd zijn voor leefmilieu zetelen dan ook in het CCIM.

Voor het overleg over de verschillende milieuonderwerpen werden binnen het CCIM deskundigengroepen opgericht, die alle betrokken ambtenaren met relevante expertise verenigen, zo ook de CCIM-stuurgroep Water. De CCIM SG Water verzekert de intra-Belgische coördinatie voor alle watergerelateerde Europese en multilaterale dossiers. De onderlinge afstemming met betrekking tot de implementatie van en de rapportering over de kaderrichtlijn Water en de overstromingsrichtlijn vormen een belangrijk onderdeel van het takenpakket van de CCIM SG Water.

Sinds de vorige plancyclus werd werk gemaakt van een verdere versterking en verdieping van de

samenwerking voor de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn. Hiervoor werd onder de koepel van de CCIM-stuurgroep Water, een 'overlegplatform water' opgericht. Binnen dit overlegplatform zijn diverse thematische expertengroepen actief, die een nog verdere afstemming van de waterbeheerplannen van de verschillende gewesten en de federale overheid mogelijk maken.

Het Belini-project is een Life Integrated Project (IP) dat eind 2016 van start ging en wordt uitgevoerd binnen het stroomgebiedsdistrict van de Schelde. De acht Belgische projectpartners streven er naar om de interregionale samenwerking op het gebied van waterbeheer naar een hoger niveau te tillen en om de uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen een boost te geven. De investeringsacties binnen het project zijn gefocust op het Zenne-, Dijle- en Demerbekken en focussen op het verminderen van verontreiniging uit de landbouw, het verbeteren van de hydromorfologische omstandigheden en het verbeteren van de natuurlijke waterberging binnen het projectgebied. Alle acties hebben een positieve invloed op de biodiversiteit in de waterlopen. Specifiek binnen Belini werden de expertengroepen "GAP agri", "exemptions" en "river basin specific pollutants" opgericht. Daarnaast wordt er gekeken hoe men tot een afgestemde druk- en impactanalyse kan komen.

1.4.4 Bilateraal grensoverschrijdend overleg

Aanvullend op dit internationale en intra-Belgische overleg vindt voor onderwerpen die eerder op het bilaterale niveau spelen ook bilateraal overleg plaats met Nederland, het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Frankrijk. Tijdens dit overleg wordt gebiedsgericht samengewerkt rond de concrete uitwerking van zowel de kaderrichtlijn Water als de Overstromingsrichtlijn en het thema waterschaarste voor de grensoverschrijdende waterlopen en grondwatervoerende lagen. Verdere informatie over de resultaten van deze afstemming is terug te vinden in de waterlichaamfiches voor de aangrenzende waterlichamen.

Op het lokale, operationele niveau vindt eveneens heel wat grensoverschrijdende uitwisseling en afstemming plaats, onder meer via het binnen verschillende bekkens opgestarte Grensoverschrijdende WaterOverleg (GOWs). Meer info hierover is te vinden in de bekkenspecifieke delen.

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1.2-1: Kaart situering stroomgebiedsdistricten Schelde en Maas 11
Figuur 1.2-2: Kaart elf bekkens in Vlaanderen 12
Figuur 1.2-3: Kaart zes grondwatersystemen in Vlaanderen 13